

تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد مالی و ریسک تسهیلات بانکی

شیدا مازندرانی^۱، پرویز سعیدی^۲

۱- گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی لامعی، گرگان، ایران

shayda.mazandarani@gmail.com

۲- گروه حسابداری و مدیریت، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران

parvizsaedi@yahoo.com

چکیده

برخورداری از روابط سیاسی می‌تواند رفتار شرکت‌ها را از نظر عملکرد مالی تحت تأثیر قرار دهد. و یکی از مزایای ارتباطات سیاسی شرکت‌ها، دسترسی مجدد به وام از دولت یا بانک‌های وابسته به دولت است. در این راستا، هدف تحقیق حاضر بررسی رابطه بین ارتباطات سیاسی و عملکرد مالی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ می‌باشد. برای سنجش عملکرد مالی از دو شاخص بازده دارایی و ریسک عدم دریافت بدهی استفاده شده است. برای انجام این تحقیق نمونه‌ای متشکل از ۹ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب گردید و با بهره‌گیری از الگوی رگرسیون چند متغیره مبتنی بر تکنیک داده‌های تابلویی فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفتند. یافته‌های بدست آمده حاکی از آن است که ارتباطات سیاسی موجب افزایش بازده دارایی و رابطه منفی و معنادار دارد. همچنین بین ارتباطات سیاسی و ریسک عدم دریافت بدهی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: ارتباطات سیاسی، عملکرد مالی، ریسک.

مقدمه

بانک‌ها به واسطه کارکردهای مهمی که در نظام مالی دارند از جمله، ارائه خدمات دسترس به نظام پرداخت‌ها و نقدینگی، تبدیل دارایی‌ها، مدیریت ریسک و پردازش اطلاعات و نظارت بر قرض‌گیرندگان، از اجزای مهم نظام مالی هر کشور محسوب می‌شوند. در ایران این نقش با توجه به ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، نقصان بازار سرمایه و نیاز مبرم اقتصاد به توانمندسازی بخش خصوصی بسیار حساس‌تر شده است. در واقع، بخش بانکی در اقتصاد ایران، به عنوان مهم‌ترین مجرای ارتباطی میان بخش پولی و حقیقی، به حدی مهم است که هرگونه نقصان در ساختار این بخش و ناکارآمدی عملکرد آن، زمینه‌های بروز اختلال در سایر بخش‌ها را نیز فراهم می‌آورد (طالب‌لو و بهمن‌پور، ۱۳۹۱). بانک‌ها همیشه به عنوان نهادی شکننده نگریده شده‌اند که برای محیطی سالم و مطمئن نیاز به کمک دولت دارند (که معمولاً این وظیفه را بانک مرکزی از طرف دولت انجام می‌دهد). در حالت کلی، تنظیم بخش عمومی به واسطه شکست بازار توجیه می‌شود که می‌تواند ناشی از وجود پدیده‌هایی همچون، قدرت بازاری (که موجب بازارهای ناکامل می‌شود)، پیامدهای خارجی (هجوم سپرده‌گذاران به بانک به بحران بانکی منجر می‌شود و این پدیده به سایر نهادهای مالی سرایت می‌کند) و یا اطلاعات نامتقارن بین خریداران و فروشندگان (همانند مشکل مخاطرات اخلاقی) باشد (طالب‌لو و بهمن‌پور، ۱۳۹۱). در اقتصاد مبتنی بر بازار، نظام بانکی مسئولیت بسیار سنگینی برعهده دارد و یکی از مهم‌ترین اجزای اقتصادی کشور است. بانک‌ها می‌توانند با فراهم آوردن سرمایه مالی برای بخش‌های اقتصادی، شرایط مناسبی را برای سرمایه‌گذاری فراهم آورند و باعث افزایش اشتغال و تولید ملی شوند. بانک‌ها حتی با تأمین اعتبار برای متخصصان می‌توانند باعث ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و توزیع بهتر درآمد در سطوح جامعه شوند. افزون بر این، بانک‌ها با نگهداری پول نقد و تسهیل در نقل و انتقال آن حافظ اموال شخصی، دولتی و مبادلات داخلی و خارجی هستند. بانک‌ها همچنین به عنوان عامل اجرای سیاست‌های پولی نقش مهمی در ثبات اقتصادی دارند. تهدیدات و فشارهای ناشی از جهانی شدن و رشد روزافزون مؤسسات مالی و اعتباری غیربانکی در سال‌های اخیر بانک‌ها را برآن داشته برای بقاء و رقابت در بازار با ایجاد مراکز تحقیقات و انجام فعالیت‌های تحقیقی در زمینه وضعیت خود در مقایسه با سایر بانک‌ها نسبت به بهبود

عملکرد خود در بازار داخلی و خارجی اقدام نمایند. در این راستا راه حل منطقی و بسیار کارساز می تواند وضعیت بانک ها را از نظر عملکرد کلی مشخص نماید، انجام فرایندهای مرتبط با ارزیابی عملکرد و محک زدن وضعیت خود در بازار، تا به این طریق آنها بتوانند ضمن شناسایی نقاط ضعف و قوت خود وضعیت موجود خود را بهبود دهند تا آنجا که محققین اطلاع حاصل نموده اند ارزیابی عملکرد و متعاقب آن رتبه بندی شعب به صورت روش های سنتی با استفاده از نسبت های مالی و شاخص های مالی رایج صورت می پذیرد که این امر مسئله ارزیابی عملکرد را به چالش واداشته است لذا استفاده از سیستم ارزیابی عملکرد که تنها بر شاخص های مالی متکی هستند می توانند باعث مشکلاتی برای سازمان شود (کرد و همکاران، ۱۳۹۰).

در ادبیات نظری به طور گسترده ای بیان شده است که ارتباطات سیاسی ارزش شرکت ها را افزایش می دهد (فیزمان، ۱، ۲۰۰۱؛ جانسون و میتون، ۲۰۰۳؛ لی و همکاران، ۲۰۰۸؛ گلدمن و همکاران، ۲۰۰۹). یکی از مزایای ارتباطات سیاسی شرکت ها، دسترسی مجدد به وام از دولت یا بانک های وابسته به سیاست است (خوایا و میان، ۵، ۲۰۰۵). هرچند این مطالعات عمدتاً بر دیدگاه وام گیرندگان متمرکز شده اند و مشخص نیست که آیا ارتباط با دولت می تواند به ارزش بانک هایی که به شرکت های سیاسی وابسته وام می دهند، بیفزاید. تعجب آور است که یافته های تجربی کمی در مورد ارتباطات سیاسی بر وام دهندگان وجود دارد. خوایا و میان (۲۰۰۵) نشان می دهد که شرکت های قدرتمند سیاسی می توانند با اعمال فشار از بانک های دولتی وام بگیرند و این شرکت های وابسته به سیاست از این وام ها بهره مند خواهند شد، در حالی که بانک ها تحت فشار قرار می گیرند. علاوه بر این بانک ها برای تضمین امنیت بانکی تمایل دارند اولویت را به جای سهامداران بانک به اعتبار دهندگان بدهند (اونالی و همکاران، ۷، ۲۰۱۶). در نتیجه، به جای تلاش برای به حداکثر رساندن ارزش سهام، هیئت مدیره بانک های وابسته به سیاست، ممکن است به علت فشار از سوی مقامات به نفع دولت عمل کنند. چنین مشکلات نمایندگی همچنین می تواند در قالب وام های سیاسی و یا گرایش به اهداف سیاسی بوجود آید که می تواند به عملکرد بانک آسیب برساند (برگر و همکاران، ۸، ۲۰۰۹؛ گل، ۹، ۲۰۰۶). از این رو، روابط قوی با دولت ممکن است به تمرکز کمتر بر حداکثر سازی ارزش سهام و عملکرد پایین منجر شود. از طرف دیگر، فاسیو و همکاران (۲۰۰۶) استدلال می کنند که وام دهندگان ممکن است تمایل داشته باشند به شرکت وابسته به سیاست وام دهند، زیرا زمانی که با بحران اقتصادی مواجه می شوند می توانند زودتر از همتایان غیر وابسته خود از آن خارج شوند. همچنین معتقدند وام دهندگان تمایل دارند به شرکت های وابسته به سیاست با وجود پرمخاطره بودن و داشتن ریسک بالا وام دهند زیرا این شرکت ها می توانند هنگام مشکلات مالی کمک های مالی از سمت دولت دریافت کنند. علاوه بر این، بانک های وابسته به سیاست ممکن است دسترسی بهتری به منابع تامین مالی، پشتیبانی نقدینگی به موقع از بانک مرکزی یا بانک های وابسته به سیاست دیگر داشته باشند و در صورت امکان فشار ناشی از مراجع قانونی را کاهش دهد، مانند عبور آسان از بازرسی قانونی. یک بانک متصل به سیاست همچنین می تواند از ارتباطات برای تبادل مساعدت برای دستیابی به اهداف سازمان استفاده کند (گو و همکاران، ۱۱، ۲۰۰۸)، و در نتیجه عملکرد بانک را بهبود بخشد. در مقایسه با یک بانک بدون ارتباط سیاسی، یک بانک متصل به دولت بیشتر قادر است مسائل سیاسی مرتبط به بانک را شناسایی و تفسیر کند، و در واکنش به آن اقدامات مناسب انجام دهد و به این ترتیب عملکرد بهتر را به دست می آورد. بر اساس این استدلال، یک بانک وابسته به سیاست نیز ممکن است از روابط با دولت بهره مند شود. ارتباطات سیاسی ممکن است در عملکرد بانک هم تاثیر مثبت و هم تاثیر منفی بگذارد، که برای تشخیص تاثیر آن به یک تجزیه و تحلیل تجربی قوی نیاز است. لذا تحقیق حاضر در پی یافتن شواهد تجربی جهت پاسخ به این سوال اصلی تحقیق است که آیا بین ارتباطات سیاسی و عملکرد مالی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد یا خیر؟ در صورت مثبت بودن پاسخ نوع رابطه چگونه است؟

1 Fisman, R

2 Johnson, S., & Mitton, T

3 Li and all

4 Goldman and all

5 Khwaja, A. I., & Mian, A

6 Khwaja & Mian

7 Onali, E and all

8 Berger, A

9 Gul, F. A.

10 Faccio, M., Masulis, R. W., & McConnell, J.

11 Gu, F et al

مبانی نظری

ارتباط سیاسی

مدیران ممکن است در سازمان‌ها با استفاده از وسایل غیر موجه برای بدست آوردن نتایجی که از طرف سازمان توجیه نشده است، معنی تحقق هدف‌های شخصی خود، با متوسل شدن به حربه‌های غیر اخلاقی ترغیب شوند. در آن صورت رفتار آنان سیاسی خوانده می‌شود اصولاً دو دیدگاه در مورد این واژه وجود دارد، بعضی‌ها آن را بسیار ناپسند می‌شمارند و با حيله و نیرنگ و یا از پشت خنجر زدن مترادف می‌دانند. اما بعضی‌ها نیز آن را به عنوان شمشیر دو لبه قلمداد می‌کنند که یک لبه آن همان بر اساس فلسفه ماکیاوول بنا نهاده شده و لبه دیگر به عنوان هنری خلاق است که منتفع و رقیب را با هم آشتی می‌دهد بعضی افراد باید با هم کنار بیایند و از مواجهه با یکدیگر بپرهیزند و با هم همزیستی داشته باشند و سازمان نیز جایی است که در آن افراد به هم ملحق می‌شوند و با هم کار می‌کنند چون منافع شخصی آنان تامین می‌شود (رحمان سرشت و پیلوار، ۱۳۹۴).

عوامل موثر بر رفتارهای سیاسی

عامل موثر بر شکل‌گیری رفتار سیاسی را به دو دسته عوامل فردی سازمانی تقسیم کرد. عوامل فردی موثر بر شکل‌گیری رفتار سیاسی عبارتند از: خودکنترلی زیاد، کنترل درونی، ریاست طلبی، بکار انداختن سرمایه سازمانی، گزینه‌های شغلی انتظار موفقیت. از عوامل سازمانی شکل‌گیری رفتارهای سیاسی می‌توان به مواردی همچون تخصیص مجدد منابع، فرصت‌های ارتقا، اعتماد کم، ابهام در نقش، سیستم ارزیابی عملکرد نامشخص، به میزان ثابت پاداش (به این صورت که اگر به یک نفر داده شود به دیگری داده خواهد شد) یا سیستم پاداش برد و باخت سیستم تصمیم‌گیری دمکراتیک (مردمی) فشار کار زیاد مدیران خود خواه اشاره کرد (رحمان سرشت و پیلوار، ۱۳۹۴).

مفهوم عملکرد شرکت

مروری بر فرهنگ‌های لغات نشان‌دهنده تنوع معانی واژه عملکرد است. به نظر می‌رسد منطقی است که ابتدا لیستی از تمام این معانی ضمنی ارائه شود و از تجمیع آن‌ها بتوان یک تعریف قابل استفاده برای عملکرد ارائه داد:

- عملکرد، قابل اندازه‌گیری به وسیله عدد یا یک اصطلاح است.
- عملکرد، انجام دادن چیزی است با یک قصد و نیت خاص (مثلاً ایجاد ارزش).
- عملکرد، نتیجه یک عمل است (ارزش قابل اندازه‌گیری ایجاد می‌شود).
- توانایی انجام یک نتیجه یا قابلیت ایجاد آن را عملکرد گویند (برای مثال، رضایت مشتری به نظر می‌رسد معیار قابلیت سازمان برای فروش آینده است).
- عملکرد، مقایسه نتایج با چند الگو یا مرجع انتخاب شده یا تحمیل شده داخلی یا خارجی است.
- عملکرد، نتایج مقایسه با انتظارات است.
- عملکرد در روانشناسی، آن چیزی است که بروز داده می‌شود.
- عملکرد در هنرهای نمایشی، نمایشی است که شامل ایفای نقش یا اعمال و نتایج اعمال است.
- عملکرد، یک قضاوت توسط رقباست (مشکل اینجاست که تعریف کنیم چه کسی قاضی است و بدانیم در چه شرایطی قضاوت صورت می‌گیرد).

لذا می‌توان گفت که عملکرد هم به عمل، هم به نتیجه عمل اشاره دارد. به عبارت دیگر، عملکرد به عنوان عمل امروز که مقدمه تولید مقدار مشخصی از ارزش خروجی فرداست، تعریف می‌شود

به طور کلی عملکرد سازمانی معیاری برای اندازه‌گیری میزان دستیابی خوب و موثر یک اقدام بر اهداف تعیین شده تعریف می‌شود که می‌تواند به وسیله کارایی و اثربخشی سازمان در دستیابی به اهداف برآورد شود (آذربایجانی، ۱۳۹۰).

عملکرد در لغت یعنی حالت یا کیفیت کارکرد. بنابراین، عملکرد سازمانی یک سازه‌ی کلی است که بر چگونگی انجام عملیات سازمانی اشاره دارد. معروف‌ترین تعریف عملکرد توسط «نیلی ۱» و همکاران (۲۰۰۲) ارائه شده است: «فرایند تبیین کیفیت اثربخشی و کارایی اقدامات گذشته». طبق این تعریف نیز، عملکرد به دو جزء تقسیم می‌شود:

۱) کارایی که توصیف‌کننده‌ی چگونگی استفاده سازمان از منابع در تولید خدمات یا محصولات است؛ یعنی رابطه بین ترکیب واقعی و مطلوب درونداها برای تولید برونداها می‌عین؛ و

۲) اثربخشی که توصیف‌کننده‌ی درجه‌ی نیل به اهداف سازمانی است (رهنورد، ۱۳۸۷). در واقع، اشخاصی که درون یا بیرون سازمان هستند، می‌توانند تعاریف متفاوتی برای عملکرد ارائه دهند. تعاریف ارائه شده توسط فردی از درون سازمان، بر ایجاد نتایج از طریق اعمال انجام شده تمرکز دارد. در این حالت اگر افراد داخل سازمان، دیدگاه‌های متفاوتی به عملکرد نداشته باشند، یک تعریف یکتا و مشترک از عملکرد ارائه خواهد شد که در عمل کاری بس دشوار است. در مقابل یک فرد خارج از سازمان به شاخص‌های عمومی بر مبنای تعاریف آماری محتمل و از قبل تعریف شده نظیر آنچه در آنالیزهای مالی پیدا می‌شود، نظر دارد و کارهای واقعی سازمان در جعبه سیاه باقی خواهد ماند. در این صورت تعریف عملکرد توسط چنین فردی، بر پیش‌بینی اعمال و نیز بر تخمین احتمال نتایج مشخص آینده تمرکز دارد (آذربایجانی، ۱۳۹۰).

معیارهای اندازه‌گیری عملکرد را با توجه به مفاهیم حسابداری و مفاهیم اقتصادی می‌توان به دو دسته حسابداری و اقتصادی تقسیم کرد. در معیارهای حسابداری، عملکرد شرکت با توجه به داده‌های حسابداری ارزیابی می‌شود. در حالی که در معیارهای اقتصادی، عملکرد شرکت با توجه به قدرت کسب سود دارایی‌های موجود و سرمایه‌گذاری بالقوه و با عنایت به نرخ بازده و نرخ هزینه سرمایه ارزیابی می‌گردد. عملکرد مالی عبارت است از: «اندازه‌گیری پولی نتایج فرایندها و عملیات شرکت مانند بازگشت سهام، دارایی، سرمایه‌گذاری و غیره» (احمدخان، ۲۰۱۲).

ارزیابی عملکرد

با ظهور شرکت‌های بزرگ و شکل‌گیری مبحث عظیم جدایی مالکیت از مدیریت و ایجاد یک تضاد منافع عظیم بین مالکان و مدیران، ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها و مدیران و رهبران آن‌ها از موضوعات مورد توجه افشار مختلف مثل اعتباردهندگان، مالکان دولت و حتی مدیران است. از نظر سهامداران نیز میزان افزایش ثروت چه از طریق افزایش قیمت و ارزش شرکت و چه از طریق سود نقدی حایز اهمیت است. این ارزیابی‌ها از نظر مدیران به لحاظ ارزیابی عملکرد خودشان و سایر بخش‌ها و نیز میزان پاداش صحیحی که به آن‌ها پرداخت می‌شود و حق مسلم آن‌ها است اهمیت اساسی دارد. از نظر دولت‌ها این ارزیابی‌ها برای رسیدن به سه هدف تخصیص بهینه منابع به‌عنوان هدف اصلی، توزیع عادلانه درآمد و تشبیه شرایط اقتصادی با مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی حایز اهمیت است (شان و لین، ۲۰۱۱).

از سال‌ها قبل ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها بخش عمده‌ای از مباحث حسابداری و مدیریت، اقتصاد و... را تشکیل داده است. اصولاً عملکرد با هدف رابطه مستقیمی دارد. ارزیابی عملکرد، یعنی اندازه‌گیری این مطلب که شرکت تا چه میزان به اهداف تعیین شده در برنامه‌های خود دست یافته است. نتیجه حاصل از ارزیابی عملکرد، خود هدف نیست؛ بلکه ابزاری برای پیش‌بینی برنامه‌های آتی و نیز بهبود نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف شرکت است. ارزیابی عملکرد شرکت بدون مدنظر قراردادن ویژگی‌های تجاری و شرایط حاکم بر بازار کالاها و خدمات آن است. در بحث ارزیابی عملکرد معمولاً این سؤال مطرح می‌شود که کدام یک از معیارهای ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها از اعتبار بیشتری برخوردار است. اصولاً یک شاخص مطلق و ایده‌آل برای سنجش عملکرد مالی شرکت‌ها وجود ندارد. ارزیابی عملکرد مالی شرکت یک ضرورت است و برای انجام آن باید از معیارهای تا حد امکان پذیرفته‌شده‌ای استفاده شود که جنبه‌های متفاوت از لحاظ محدودیت در فعالیت‌ها و امکان بهره‌مندی از امکانات را مورد توجه قرار می‌دهد (فرگوسن و استوک، ۲۰۰۷).

ریسک مالی

ریسک را می‌توان امکان زیان دانست، در رویکرد کلی ریسک به معنای خطر احتمال زیان‌های متممادی یا زیان‌های احتمالی که می‌توان با یک سیاست اقتصادی مدرن آن را کاهش و به حداقل رساند. اقتصاددانان ریسک را به عنوان یک نتیجه نامطلوب امکان زیان دریافته‌اند اما هنوز اعتقاد دارند که ریسک با بازده هم بسته شده است. بطور کلی می‌توانیم بگوییم که هر فعالیتی که در جهان انجام می‌گیرد دارای ریسک مخصوص به خود می‌باشد. این مطلب فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و هرگونه فعالیتی که در سطح جامعه انسانی انجام می‌گیرد را دربر دارد. تلاش برای حداکثر سازی منافع یا حداقل سازی زیان‌های مورد تصور در هر زمینه فعالیتی باعث می‌شود که در بسیاری از مواقع این خطر کمتر مورد توجه قرار گیرد و همین امر یکی از عواملی است که احتمال زیان وارده به فعالیت‌های ما را بیشتر می‌کند. بسیاری از فعالیت‌هایی که ما در سطح جامعه انجام می‌دهیم در نهایت به تهدیدهای جدی نسبت به منافع عمومی تبدیل می‌شوند و خسارات جانی و مالی فراوان در کوتاه مدت یا دراز مدت به جامعه تحمیل می‌کند. دسته بندی از ریسک‌های مالی در ارتباط با محیط‌های اقتصادی به شرح زیر می‌باشند:

- نرخ ریسک کشور
- ساختار، عملکرد و کنترل سیستم بانکی و مالی
- شناسایی و انعطاف پذیری قوانین و سیستم حقوقی
- ساختار و کارکرد سیستم بیمه
- رشد کلی اقتصاد و رشد تورم
- پویایی (تحرک) نرخ بهره وری بازارهای داخلی و خارجی (بارسان ۱، ۲۰۰۳)

ریسک‌های مالی، ریسک‌هایی هستند که به شدت به یکدیگر وابسته بوده و مجموع ریسک کلی بانک را افزایش می‌دهند و به دو دسته ریسک خاص و بازار تقسیم می‌شوند. ریسک خاص شامل ریسک‌های نقدینگی، اعتباری و ریسک ساختار سرمایه و ریسک بازار شامل ریسک‌های نوسان نرخ بهره، ارزی و قیمت است (جول ۲، ۱۹۹۹).

پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق در خارج از کشور

هشمی و همکاران (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان "ارتباطات سیاسی، مالکیت خانوادگی و کیفیت سود" انجام دادند. نتایج نشان داد که شرکت‌های وابسته به سیاست، به طور قابل توجهی کیفیت سود پایین‌تری در مقایسه با شرکت‌های غیر وابسته دارند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که شرکت‌های خانوادگی دارای کیفیت سود بالاتری نسبت به شرکت‌های غیرخانوادگی دارند. علاوه بر این، مالکیت خانوادگی تاثیر منفی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و کیفیت سود دارد. این بدان معنی است که مالکیت خانوادگی هزینه‌های ارتباطات سیاسی را کاهش می‌دهد و کیفیت سود شرکت را بهبود می‌بخشد. هانگ و همکاران (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه ارتباطات سیاسی با عملکرد مالی و ریسک در بانک‌های چین پرداختند. برای این منظور تعداد ۷۰ بانک بین سال‌های ۲۰۰۷ الی ۲۰۱۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده در این تحقیق نشان داد بین ارتباطات سیاسی با عملکرد مالی و ریسک بانک‌های چین رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. حبیب، محمودی و جیانگ (۲۰۱۷) در تحقیق خود با عنوان "ارتباطات سیاسی، معاملات با اشخاص وابسته و انتخاب حسابرس" در شرکت بورس سهام اندونزی پرداخته‌اند. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه و تجزیه تحلیل داده‌ها حاکی از آن بود که شرکت‌های وابسته به سیاستمداران در اندونزی مجبور هستند حسابرسان معتبرتر را انتخاب کنند. همچنین زمانی که شرکت‌های دارای ارتباط سیاسی در معاملات با اشخاص وابسته بطور قابل توجهی شرکت می‌کنند، انتصاب حسابرسان معتبر را کمتر ترجیح می‌دهند. لین و فو (۲۰۱۷) تحقیقی تحت عنوان "آیا مالکیت نهادی عملکرد شرکت را تحت تاثیر قرار می‌دهد؟ شواهد از چین" انجام دادند. جامعه آماری تحقیق شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار شانگهای و شنژن در کشور چین بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴ بود. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مالکیت نهادی بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معنادار دارد. لاجب و اسلیم (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی تاثیر جریان نقد آزاد و هزینه‌های نمایندگی بر عملکرد شرکت پرداختند. جامعه آماری تحقیق شرکت‌های فرانسوی طی یک دوره ۴ ساله بین سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۷ بود. نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که بین جریان نقدی آزاد و عملکرد شرکت رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. تینگ و همکاران (۲۰۱۷) تحقیقی تحت عنوان "قدرت مدیرعامل و تاثیر آن بر عملکرد مالی و حاکمیت" طی دوره زمانی ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۱ در بانک‌های چین انجام دادند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که بین مالکیت مدیرعامل و دوره تصدی مدیرعامل با بازده دارایی‌ها رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، بین دوگانگی وظیفه مدیرعامل و بازده دارایی‌ها رابطه منفی و معنادار و همچنین بین عضویت همزمان مدیرعامل در هیئت مدیره دیگر با بازده دارایی‌ها رابطه معناداری وجود دارد. حبیب و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی ارتباطات سیاسی و معاملات با اشخاص وابسته در نمونه متشکل از ۱۷۷۵ شرکت پذیرفته‌شده در شرکت بورس سهام اندونزی پرداخته‌اند دوره زمانی پژوهش بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۳ بوده و نتایج نشان داد که شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی نسبت به همتایان خود که دارای روابط سیاسی نیستند از میزان معاملات با اشخاص وابسته بیشتری برخوردارند و بین ارتباطات سیاسی و معاملات با اشخاص وابسته در شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد. گئورگانتوپولوس و فیلوس (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به بررسی ساختار هیئت مدیره و عملکرد بانک: شواهدی از صنعت بانکداری یونان در دوران بحران مالی پرداختند. برای این منظور تعداد ۱۳ بانک در دوران بحرانی مالی بین سال‌های ۲۰۰۸ الی ۲۰۱۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به

دست آمده در این پژوهش نشان می دهد ارتباط مثبت و معناداری بین استقلال هیئت مدیره با شاخص های عملکرد مالی (شامل بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، حاشیه سود خالص و درآمدهای عملیاتی قبل از مالیات) وجود دارد. ژانگ (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان "ارتباطات سیاسی و مسئولیت محیط زیستی شرکت: پذیرش یا فرار؟" در کشور چین انجام دادند. نتایج پژوهش آن ها نشان داد که بین ارتباطات سیاسی و مسئولیت محیط زیستی شرکت رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. دیکو (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان "ارتباطات سیاسی، ساختار مالکیت و کیفیت حاکمیت شرکتی" با استفاده نمونه ای متشکل از ۲۵۹ شرکت بورس اوراق بهادار تورنتو به استثنای شرکت های مالی در سال ۲۰۱۵ به بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و کیفیت حاکمیت شرکتی با نقش تعدیلی ارتباطات سیاسی پرداخت. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه و تجزیه تحلیل داده ها حاکی از آن بود که ارتباطات سیاسی و تمرکز مالکیت با حاکمیت شرکتی رابطه معناداری ندارد و همچنین ارتباطات سیاسی در رابطه تمرکز مالکیت و حاکمیت شرکتی تاثیری ندارد و رابطه آن ها را تعدیل نمی کند. خان و همکاران (۲۰۱۶) به بررسی ارتباط میان ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی در نمونه متشکل از ۹۶۸ شرکت پذیرفته شده در شرکت بورس سهام بنگلادش پرداخته اند. دوره زمانی پژوهش بین سال های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ بود و نتایج نشان داد که شرکت های دارای روابط سیاسی نسبت به هم تاییان خود که دارای روابط سیاسی نیستند هزینه های نمایندگی بالاتری دارند و بین ارتباطات سیاسی و هزینه های نمایندگی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد. نالت و همکاران (۲۰۱۶)، در تحقیقی با عنوان "مسئولیت اجتماعی شرکتی و عملکرد مالی" (با رویکرد غیرخطی)، به بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی شرکت ها پرداختند. دوره زمانی تحقیق از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱ بود. که به این نتیجه رسیدند که بین عملکرد مسئولیت اجتماعی و نرخ بازده سرمایه رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

پیشینه تحقیق در ایران

محسنی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ارتباطات سیاسی و هزینه سرمایه حقوق صاحبان سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نمونه آماری تحقیق متشکل از ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ است. یافته های تحقیق نشان می دهد که بین ارتباطات سیاسی و هزینه سرمایه حقوق صاحبان شرکت ها، رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. بنابراین با افزایش ارتباطات سیاسی شرکت ها، هزینه سرمایه حقوق صاحبان سهام کاهش می یابد. این نتایج بیان می کند که ارتباطات سیاسی می تواند به عنوان عاملی مهم در ارتباط با هزینه سرمایه حقوق صاحبان سهام در نظر گرفته شود. مهربان پور و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی اثر روابط سیاسی شرکت ها بر بکارگیری معاملات غیرعادی با اشخاص وابسته با نمونه ای متشکل از ۸۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که روابط سیاسی، بطور معناداری موجب کاهش اعطای اعتبار و فروش غیرعادی به اشخاص وابسته می شود. همچنین، بر اساس شواهد تجربی بدست آمده، روابط سیاسی، مدیریت سود از طریق اعطای اعتبار غیرعادی به اشخاص وابسته را بطور معناداری کاهش می دهد. با این وجود، روابط سیاسی تأثیر معناداری بر مدیریت سود از طریق فروش غیرعادی به اشخاص وابسته ندارد. عسکرنژاد نوری و امکانی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان "تأثیر مدیریت اثربخش ریسک در عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران: نقش واسطه ای سرمایه فکری و اهرم مالی" در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ انجام دادند. نتایج تحقیق آن ها نشان می دهد مدیریت اثربخش ریسک بر نرخ بازده دارایی ها و رشد ارزش بازار، تأثیر مثبت دارد. اهرم مالی تنها در ارتباط بین مدیریت اثربخش ریسک و نرخ بازده دارایی ها نقش واسطه ای داشته، نقش واسطه ای سرمایه فکری نیز فقط در ارتباط بین مدیریت اثربخش ریسک و رشد ارزش بازار تأیید شد. پورقدمی و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیقی به بررسی تأثیر مکانیسم های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. با استفاده از روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۱ بانک فعال در بورس اوراق بهادار تهران که اطلاعات آنها برای سال های مالی ۸۹ تا ۹۲ در دسترس بود انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیات نشان داد که دو کمیته ریسک و حسابرسی به عنوان معیارهای حاکمیت شرکتی داخلی تأثیر معناداری بر عملکرد شرکت نداشتند. همچنین استقلال هیئت مدیره توانست در سطح خطای ۵ درصد تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی شرکت داشته باشد و نهایتاً در فرضیه سوم و فرضیات فرعی منبعت نتایج نشان داد که دو شاخص درصد مالکیت هیئت مدیره و درصد مالکیت سهامداران نهادی با عملکرد مالی بانک رابطه مثبت معناداری دارند و شاخص تمرکز مالکیت در بانک های پذیرفته شده در بورس تهران هیچ رابطه معناداری با عملکرد مالی بانک ندارد. پیشنهاد می شود برای افزایش عملکرد مالی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، استقلال اعضای هیئت مدیره و درصد مالکیت سهامداران نهادی و درصد مالکیت اعضای هیئت مدیره را در سطح مناسبی

قرار دهند. محفوظی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد موسسات مالی در ایران پرداختند. هدف تحقیق حاضر بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد بانک های ایرانی بادر نظر گرفتن نسبت سود قبل از مالیات و ذخیره مطالبات به کل دارایی ها می باشد برای بررسی های مورد نظر تعداد ۱۵ بانک ایران طی دوره زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۳ به عنوان نمونه آماری انتخاب شده است به منظور آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون خطی و مدل داده های ترکیبی بهره گرفته شده است نتایج این تحقیق بطور خلاصه حاکی از وجود ارتباط معکوس و معنادار بین حاکمیت شرکتی کیفیت حسابرسی با عملکرد موسسات مالی نسبت تسهیلات غیر جاری به کل دارایی ها بادر نظر گرفتن نسبت سود قبل از مالیات و ذخیره مطالبات به کل دارایی ها می باشد در حالیکه نتایج تحقیق ارتباط معنادار بین حاکمیت شرکتی کمیته حسابرسی با عملکرد موسسات مالی نسبت تسهیلات غیر جاری به کل دارایی ها و حاکمیت شرکتی کیفیت حسابرسی با عملکرد موسسات مالی بازده حقوق صاحبان سهام و حاکمیت شرکتی کمیته حسابرسی با عملکرد موسسات مالی بازده حقوق صاحبان سهام بادر نظر گرفتن نسبت سود قبل از مالیات و ذخیره مطالبات به کل دارایی ها را تایید نمی کند. ثقفی و طالبی نجف آبادی (۱۳۹۵) تحقیقی تحت عنوان تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت های عرضه اولیه شده در بورس اوراق بهادار تهران در ۱۲۴ شرکت دولتی و غیر دولتی عرضه اولیه شده در بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۲ انجام دادند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که بر خلاف نظریه های مطرح شده، اصول حاکمیت شرکتی شامل وجود کمیته حسابرسی، تفکیک نقش مدیرعامل از رئیس هیئت مدیره و اندازه هیئت مدیره با ارزش شرکتی که عرضه اولیه شده رابطه معناداری ندارد. به نظر می رسد رقابت در محیط بورس و اوراق بهادار تهران، به اندازه کافی نیست و ساختار کمیته های حسابرسی عمدتاً مشکل داشته و زیر نظر همان اداره کنندگان شرکت است و اختیارات منظور در منشور کمیته های حسابرسی عملاً غیر قابل اجرا است. شکری (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین سیاست تقسیم سود و ارتباطات سیاسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت؛ در این تحقیق دو فرضیه بررسی رابطه ارتباطات سیاسی با سود نقدی و بازده سهام در قلمرو زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۹ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از طریق نرم افزار Eviews8 برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها بررسی شد و به طور خلاصه یافته های فرضیه اول نشان می دهد که در سطح اطمینان ۱۹٪، ارتباطات بر سود نقدی سهام تأثیر مثبت و معنی داری دارد به عبارتی با افزایش ارتباطات، سود نقدی سهام نیز افزایش می یابد. همچنین یافته های حاصل از فرضیه دوم نشان می دهد که بین ارتباطات سیاسی و بازده سهام رابطه معناداری وجود دارد. رفیع زاده و برزگر (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی هیئت مدیره بر رابطه بین کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند، قلمرو مکانی در این تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی سال های بین ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ است. بر اساس روش حذف سیستماتیک تعداد ۳۳۶ شرکت به عنوان جامعه آماری انتخاب و بر اساس جدول مورگان تعداد ۷۵ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شد. در این تحقیق، کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل، حق الزحمه حسابرسی به عنوان متغیر وابسته و ارتباطات سیاسی هیئت مدیره به عنوان متغیر تعدیل گر در نظر گرفته شد. در این پژوهش برای جمع آوری داده ها و اطلاعات، از روش کتابخانه ای استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد بین کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. ارتباطات سیاسی هیئت مدیره بر رابطه بین کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

پلنگی و پور آقاجان سرحمامی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی هیئت مدیره بر رابطه بین وجه نقد نگهداری شده و کیفیت سود پرداختند، برای این منظور، تعداد ۱۲۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار گرفته است. برای سنجش کیفیت سود از معیار کیفیت اقلام تعهدی معرفی شده توسط دیچو و دیچاو استفاده شد. برای آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیون چند متغیره، به روش حداقل مربعات با داده های ترکیبی استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین وجه نقد نگهداری شده و کیفیت سود رابطه منفی و معناداری وجود دارد. نتایج همچنین نشان داد که ارتباطات سیاسی هیئت مدیره تأثیری بر رابطه بین وجه نقد نگهداری شده و کیفیت سود ندارد. کامیابی و شکرپان (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود واقعی بر رابطه بین مدیریت سود تعهدی و ارتباطات سیاسی پرداختند؛ در این تحقیق از اطلاعات ۱۲۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳ استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews نسخه ۷ و از مدل رگرسیونی چند متغیره برای آزمون فرضیه ها در این تحقیق استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد مدیریت سود واقعی با ارتباطات سیاسی رابطه مثبت و معناداری دارد و اما مدیریت سود تعهدی رابطه ای با ارتباطات سیاسی ندارد. همچنین مدیریت سود واقعی اثری بر رابطه بین مدیریت سود

تعهدی و ارتباطات سیاسی ندارد. داودی نصر و حبیبی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر مدیریت سود واقعی و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند؛ نمونه آماری مشتمل بر ۹۶ شرکت می‌باشد که با روش حذف سیستماتیک انتخاب شده است. که در مجموع ۴۸۰ سال شرکت بودند، در این تحقیق برای بررسی فرضیات پژوهش از رگرسیون خطی و همبستگی استفاده شده است. جهت تجزیه تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات تحقیق از نرم‌افزار Eviews استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که ارتباطات سیاسی شرکت‌ها بر مؤلفه‌های مدیریت سود بر اساس اقلام تعهدی اختیاری تأثیرگذار است. و همچنین ارتباطات سیاسی شرکت‌ها بر مؤلفه‌های مدیریت سود تأثیرگذار است.

فرضیه‌های تحقیق

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر بیان می‌شوند:

فرضیه اول: بین ارتباطات سیاسی و بازده دارایی رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه دوم: بین ارتباطات سیاسی و ریسک عدم دریافت بدهی رابطه معنادار وجود دارد

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از منظر فرآیند اجرا (نوع داده‌ها) یک پژوهش کمی، از منظر نتیجه اجرای آن یک پژوهش کاربردی، از منظر هدف اجرا یک پژوهش تحلیلی به روش همبستگی، از منظر منطق اجرا یک پژوهش قیاسی - استقرایی و از منظر بعد زمانی، یک پژوهش طولی (پس رویدادی) است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ تشکیل می‌دهد. در این پژوهش برای انتخاب نمونه آماری از نمونه‌گیری حذف سیستماتیک استفاده می‌شود و بر اساس این نمونه‌گیری، بانک‌هایی که دارای ویژگی‌های زیر بوده اند انتخاب می‌گردد.

۱- قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۵ از فهرست شرکت‌های بورسی حذف نشده باشند. همچنین، از آنجا که برای محاسبه متغیر ریسک عدم دریافت بدهی به داده‌های ۲ سال قبل آن نیاز بوده است، از این رو داده‌های مورد نیاز بانک‌های نمونه باید برای دوره ۷ ساله (سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵) در دسترس باشد.

۲- برای افزایش قابلیت مقایسه سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند باشد.

۳- اطلاعات آن‌ها در دسترس و وقفه معاملاتی نداشته باشند.

پس از اعمال محدودیت‌های فوق تعداد ۹ بانک به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. داده‌های تحقیق حاضر با مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران موجود در سامانه کدال، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج گردید. جهت تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها نیز از نرم افزارهای اقتصادسنجی Eviews استفاده شده است.

متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها

متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق شامل متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی به شرح زیر اندازه‌گیری شده‌اند:

متغیرهای وابسته:

در این پژوهش عملکرد مالی متغیر وابسته می‌باشد و مشابه با مطالعات هانگ و همکاران (۲۰۱۷) از دو شاخص بازده دارایی و ریسک عدم دریافت بدهی برای سنجش عملکرد مالی استفاده شده است که این دو شاخص به صورت زیر تعریف می‌شوند:

بازده دارایی (ROA): برابر است با نسبت سود خالص بر ارزش دفتری مجموع دارایی‌ها.

ریسک عدم دریافت بدهی (ZScore): ZScore معمولا برای نشان دادن احتمال عدم پرداخت بدهی بانک توسط مشتریان است مقادیر بالای آن نشان می‌دهد که بانک دارای ریسک پایین‌تر است و شرایط پایدارتر است. از این رو برای تفسیر بهتر ارقام نهایی، می‌بایست مقادیر ریسک در عدد ۱- ضرب شوند. برای نرمال شدن داده‌ها از لگاریتم طبیعی Z-SCORE استفاده می‌کنیم که فرمول آن به شرح زیر است:

$$Zscore = \text{Log} \left[\frac{ROA + \frac{\text{Capital}}{\text{Asset}}}{\text{StDev ROA}} \right] * (-1)$$

که در آن:

ROA: بازده دارایی شرکت در سال جاری

Capital: مجموع سرمایه شرکت در سال جاری

Asset: مجموع دارایی شرکت در سال جاری

StDev ROA: انحراف معیار بازده دارایی سال جاری بعلاوه دو سال قبل

متغیر مستقل:

متغیر مستقل این پژوهش، ارتباطات سیاسی (PCON) می‌باشد. متغیر مذکور یک متغیر مجازی بوده که چنانچه شرکت دارای ارتباطات سیاسی باشد، مقدار آن ۱ و در غیر صورت، عدد صفر در نظر گرفته می‌شود. نشانه‌های ارتباطات سیاسی شرکت عبارت‌اند از: وجود اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت، مجلس و مانند این نوع نهادهای سیاسی، و یا وجود سهامدار عمده (دارای حداقل ده درصد سهام دارای حق رأی) دولتی و شبه‌دولتی در شرکت (نیکومرام و همکاران، ۱۳۹۲).

متغیرهای کنترلی:

به پیروی از پژوهش هانگ و همکاران (۲۰۱۷) تعدادی از متغیرهای کنترلی در پژوهش حاضر بهره گرفته شده است که در ادامه به تعریف هر یک از این متغیرها پرداخته شده است.

اندازه بانک (SIZE): برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی بانک.

نسبت درآمد غیرمشاع به سود عملیاتی بانک (NITI): برابر است با نسبت درآمد غیرمشاع به سود عملیاتی بانک.

نسبت هزینه به سود (CTI): برابر است با نسبت هزینه کل به سود بانک.

اهرم مالی (LEV): برابر است با نسبت مجموع بدهی به مجموع دارایی بانک.

نسبت درآمد بهره به وام (IITL): برابر است با نسبت سود تسهیلات اعطایی به کل وام های بانک

مدل‌های مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌های تحقیق

به منظور آزمون فرضیه پژوهش از مدل‌های بکار گرفته شده توسط هانگ و همکاران (۲۰۱۷) که با توجه به شرایط محیطی ایران تعدیل شده، استفاده شده است که مدل‌های مذکور به صورت زیر است:

$$ROA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 PCON_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 NITI_{i,t} + \beta_4 CTI_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 IITL_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$$ZScore_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 PCON_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 NITI_{i,t} + \beta_4 CTI_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 IITL_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در مدل‌های فوق:

ROA_{i,t}: بازده دارایی‌های بانک i در سال t،

ZScore_{i,t}: ریسک بانک i در سال t،

PCON_{i,t}: ارتباطات سیاسی بانک i در سال t،

SIZE_{i,t}: اندازه بانک i در سال t،

NITI_{i,t}: نسبت درآمد غیرمشاع به کل درآمد بانک i در سال t،

CTI_{i,t}: نسبت هزینه به درآمد بانک i در سال t،

LEV_{i,t}: اهرم مالی بانک i در سال t،

IITL_{i,t}: نسبت درآمد سود به کل وام بانک i در سال t و

ε_{i,t}: جزء خطای مدل رگرسیون می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها، همچنین برآورد مدل و تجزیه و تحلیل دقیق آنها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. آمار توصیفی به محاسبه پارامترهای جامعه می‌پردازد و شامل شاخص‌های مرکزی و پراکندگی جامعه و ... می‌باشد. در جدول شماره (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، میانه، بیشینه، کمینه و انحراف معیار آورده شده است. به عنوان مثال برای متغیر بازده دارایی (ROA) میانگین، میانه، بیشترین، کمترین و انحراف معیار به ترتیب ۰/۰۱، ۰/۰۳، ۰/۰۲، -۰/۰۱ می‌باشد.

جدول (۱) - آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	مشاهدات	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
بازده دارایی	ROA	45	0.0102	0.0100	0.0394	-0.0284	0.0124
ریسک	ZSCORE	45	-1.1590	-1.2198	-0.3465	-2.6346	0.5015
اندازه بانک	SIZE	45	19.5732	19.6457	21.3268	16.9462	1.1633
نسبت درآمد غیر مشاع به سود عملیاتی	NITA	45	1.2975	0.8981	7.8999	-6.3360	2.7161
نسبت هزینه به سود	CTI	45	3.3614	1.9949	28.4871	-4.6911	6.0542
اهرم مالی	LEV	45	0.9301	0.9395	0.9716	0.8443	0.0298
نسبت درآمد بهره به وام	IITL	45	0.1752	0.1797	0.3029	0.0723	0.0503

جدول شماره (۲) شاخص‌های درصد فراوانی و نما (مد) را برای متغیر دو وجهی ارتباطات سیاسی ارائه می‌کند. درصد فراوانی عدد ۱ (شرکت دارای ارتباطات سیاسی) برابر با ۵۷,۷۸ درصد است که نشان می‌دهد به طور متوسط ۵۷ درصد از بانک‌های مورد بررسی دارای ارتباطات سیاسی هستند.

جدول (۲) - درصد فراوانی و نما (مد) برای متغیرهای دو وجهی

متغیر	نماد	مشاهدات	درصد فراوانی ۰	درصد فراوانی ۱	مد
ارتباطات سیاسی	PCON	۴۵	٪۴۲/۲۲	٪۵۷/۷۸	۱

نتایج آزمون فرضیه‌ها

در داده‌های ترکیبی ابتدا از آزمون F لیمر استفاده می‌شود تا تلفیقی یا تابلویی بودن داده‌ها مشخص گردد. با توجه به نتایج بدست آمده که در جدول (۳) ارائه شده است، سطح معناداری آماره F لیمر برای هر دو مدل کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین فرضیه صفر آزمون رد شده و بیانگر آن است که برای تخمین مدل‌های پژوهش باید از روش داده‌های تابلویی استفاده شود.

جدول (۳) - نتایج آزمون F لیمر برای مدل‌های تحقیق

مدل	مقدار آماره F	سطح معناداری	نتیجه
مدل (۱)	۴/۰۱۵۷	۰/۰۰۲۴	داده‌های تابلویی
مدل (۲)	۲/۹۶۰۶	۰/۰۳۷۱	داده‌های تابلویی

سپس با توجه به تابلویی بودن مدل، باید برای تعیین نوع داده‌های تابلویی (روش اثرات ثابت یا تصادفی) از آزمون هاسمن استفاده شود. همان‌طور که در جدول (۴) نیز ملاحظه می‌شود، با توجه به نتایج این آزمون و سطح معناداری آن، در تمامی مدل‌ها فرضیه صفر رد می‌شود. لذا لازم است که مدل‌ها به روش اثرات ثابت برآورد گردد.

جدول (۴) - نتایج آزمون هاسمن برای انتخاب بین اثرات ثابت و اثرات تصادفی

مدل	مقدار آماره χ^2	سطح معناداری	نتیجه
مدل (۱)	۱۸/۶۳۰۱	۰/۰۰۴۸	اثرات ثابت
مدل (۲)	۸/۲۴۳۲	۰/۲۲۰۸	اثرات ثابت

برای بررسی وجود مشکل ناهمسانی واریانس از آزمون بروش-یاگان-گادفری استفاده شده است. بنابر نتایج حاصل از این آزمون که در جدول شماره (۵) آورده شده است، با توجه به اینکه زیر سطح معناداری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۵ است در مدل‌های پژوهش مشکل ناهمسانی واریانس وجود دارد. که برای رفع این مشکل، از روش حداقل مربعات تعمیم یافته برای برآورد مدل‌ها استفاده شده است. تا فرض همسانی واریانس‌ها در تحلیل رگرسیون برقرار بماند و مشکل ناهمسانی واریانس‌ها به این ترتیب حل شود.

جدول (۵) - نتایج آزمون بروش-یاگان-گادفری برای کشف ناهمسانی واریانس

مدل	مقدار آماره χ^2	سطح معناداری	نتیجه
مدل (۱)	۱/۵۷۰۹	۰/۱۸۲۳	وجود ناهمسانی واریانس
مدل (۲)	۰/۵۹۱۲	۰/۷۳۵۲	وجود ناهمسانی واریانس

همچنین، برای اطمینان از عدم وجود مشکل همخطی بین متغیرهای توضیحی، آزمون همخطی با استفاده از عامل تورم واریانس (VIF) مورد بررسی قرار گرفت که با توجه آن که مقادیر این آماره برای متغیرهای توضیحی کمتر از ۵ است، لذا هم خطی بین آن‌ها وجود ندارد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، در جدول (۶) و (۷) نشان داده شده است:

جدول (۶) - نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

ROA _{it} = $\beta_0 + \beta_1 PCON_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 NITI_{it} + \beta_4 CTI_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 IITL_{it} + \epsilon_{it}$					
متغیر	نماد	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری
عرض از مبدا	B0	0.4953	0.1026	4.8258	0.0000
ارتباطات سیاسی	PCON	-1.0489	0.4876	-2.1511	0.0322
اندازه بانک	SIZE	-0.0165	0.0066	-2.5068	0.0178
نسبت درآمد غیر مشاع به سود عملیاتی	NITI	0.0002	0.0006	0.2972	0.7683
نسبت هزینه به سود	CTI	-0.0001	0.0002	-0.6104	0.5462
اهرم مالی	LEV	-0.1755	0.1047	-1.6759	0.1042
نسبت درآمد بهره به وام	IITL	0.0248	0.0396	0.6256	0.5363
فیشرف آماره F		7.0699			2.3163
F سطح معناداری آماره		0.0000		آماره دوربین واتسون	
ضریب تعیین		0.7674		ضریب تعیین تعدیل شده	0.6589

ملاحظه مقدار آماره F در این جدول، بیانگر معناداری کلی مدل رگرسیونی برازش شده در سطح اطمینان ۰/۹۹ است. با توجه ضریب تعیین تعدیل شده مدل می توان ادعا نمود که حدود ۶۵ درصد از تغییرات عملکرد مالی، توسط متغیرهای مدل توضیح داده می شود. همچنین، مقدار آماره دوربین-واتسن (۲/۳۱۶۳) حکایت از عدم وجود مشکل خود همبستگی در میان جملات پسماند دارد. باتوجه به معناداری و مناسب بودن مدل رگرسیون برازش شده می توان فرضیه پژوهش را به صورت زیر تجزیه و تحلیل نمود:

فرضیه اول تحقیق بیان می کند که بین ارتباطات سیاسی و بازده دارایی رابطه معنادار وجود دارد. همان طور که در جدول فوق ملاحظه می شود، ضریب برآوردی و آماره t مربوط به متغیر ارتباطات سیاسی (PCON) منفی و در سطح خطای ۵ درصد معنادار می باشد. بر این اساس فرضیه اول تحقیق پذیرفته می شود.

جدول (۷) - نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

ZScore _{i,t} = β ₀ + β ₁ PCON _{i,t} + β ₂ SIZE _{i,t} + β ₃ NITI _{i,t} + β ₄ CTI _{i,t} + β ₅ LEV _{i,t} + β ₆ IITL _{i,t} + ε _{i,t}					
متغیر	نماد	ضرایب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری
عرض از مبدا	B0	-10.4602	2.6340	-3.9712	0.0003
ارتباطات سیاسی	PCON	0.0251	0.0118	2.1185	0.0391
اندازه بانک	SIZE	-0.0844	0.0911	-0.9259	0.3604
نسبت درآمد غیر مشاع به سود عملیاتی	NITI	-0.0167	0.0310	-0.5378	0.5938
نسبت هزینه به سود	CTI	-0.0076	0.0110	-0.6920	0.4931
اهرم مالی	LEV	11.3649	3.1488	3.6093	0.0009
نسبت درآمد بهره به وام	IITL	2.2665	1.5995	1.4170	0.1646
فیشر F آماره		3.7844			1.8827
F سطح معناداری آماره		0.0047		آماره دوربین واتسون	
ضریب تعیین		0.3740		ضریب تعیین تعدیل شده	0.2752

ملاحظه مقدار آماره F در این جدول، بیانگر معناداری کلی مدل رگرسیونی برازش شده در سطح اطمینان ۰/۹۹ است. با توجه ضریب تعیین تعدیل شده مدل می توان ادعا نمود که حدود ۲۷ درصد از تغییرات ریسک عدم دریافت بدهی، توسط متغیرهای مدل توضیح داده می شود. همچنین، مقدار آماره دوربین- واتسن (۱/۸۸۲۷) حکایت از عدم وجود مشکل خود همبستگی در میان جملات پسماند دارد. باتوجه به معناداری و مناسب بودن مدل رگرسیون برازش شده می توان فرضیه پژوهش را به صورت زیر تجزیه و تحلیل نمود:

فرضیه دوم تحقیق بیان می کند که بین ارتباطات سیاسی و ریسک عدم دریافت بدهی رابطه معنادار وجود دارد. همان طور که در جدول فوق ملاحظه می شود، ضریب برآوردی و آماره t مربوط به متغیر ارتباطات سیاسی (PCON) مثبت و در سطح خطای ۵ درصد معنادار می باشد. بر این اساس فرضیه دوم تحقیق پذیرفته می شود.

نتیجه گیری

در این بخش بر اساس مبانی نظری و پژوهش های پیشین و همچنین مدل ها و متغیرهای استفاده شده در این پژوهش، به تفسیر نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها پرداخته می شود:

فرضیه اول پژوهش رابطه بین ارتباطات سیاسی و بازده دارایی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون این فرضیه حاکی از آن است که بین ارتباطات سیاسی و بازده دارایی رابطه منفی معناداری وجود دارد. نتایج بدست آمده در این پژوهش با یافته پژوهش هانگ و همکاران (۲۰۱۷) مبنی بر اینکه بین ارتباطات سیاسی و بازده دارایی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، مغایرت دارد.

فرضیه دوم پژوهش رابطه بین ارتباطات سیاسی و ریسک عدم دریافت بدهی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون این فرضیه حاکی از آن است که بین ارتباطات سیاسی و ریسک عدم دریافت بدهی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته مطابق با دیدگاه مطرح شده هانگ و همکاران (۲۰۱۷) است که بیان می کنند بین ارتباطات سیاسی و ریسک ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج تحقیق بیانگر این مطلب می باشد که شرکت های قدرتمند سیاسی می توانند با اعمال فشار از بانک های بورسی وام بگیرند و این شرکت های وابسته به سیاست از این وام ها بهره مند خواهند شد، در حالی که بانک ها تحت فشار قرار می گیرند. علاوه بر این بانک ها برای تضمین امنیت بانکی تمایل دارند اولویت را به جای سهامداران بانک به اعتباردهندگان بدهند. در نتیجه، به جای تلاش برای به حداکثر رساندن ارزش سهام، هیئت مدیره بانک های وابسته به سیاست، ممکن است به علت فشار از سوی مقامات به نفع دولت و شرکت های سیاسی عمل کنند. چنین مشکلات نمایندگی همچنین می تواند در قالب وام های سیاسی که احتمال عدم دریافت به موقع آن زیاد است و یا گرایش به اهداف سیاسی بوجود آید که می تواند به عملکرد بانک آسیب برساند. از این رو، روابط سیاسی ممکن است به تمرکز کمتر بر حداکثر سازی ارزش سهام و در نتیجه عملکرد پایین و ریسک عدم دریافت بدهی منجر شود.

منابع

- ۱- پورقدمی، کیومرث. بحری ثالث، جمال (۱۳۹۵)، تأثیر مکانیسم های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نخستین کنفرانس سراسری پیشرفت های نوین در مهندسی صنایع، مدیریت و اقتصاد و حسابداری.
- ۲- پلنگی، جواد و عباسعلی پورآقاجان سرمامی، ۱۳۹۵، بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی هیئت مدیره بر رابطه بین وجه نقد نگهداری شده و کیفیت سود، کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی نیکان.
- ۳- ثقفی، علی، طالبی نجف آبادی، عبدالحسین. (۱۳۹۵). تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت های عرضه اولیه شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۰)، ۹-۳۲.
- ۴- داودی نصر، مجید؛ حبیبی، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر مدیریت سود واقعی و مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس بین المللی مدیریت و علوم اجتماعی، دبی، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا.
- ۵- رحمان سرشت، حسین، پیلوار، فریبا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین رفتارهای سیاسی و ساختار سازمانی با اثربخشی سازمانی (مورد مطالعه یک دانشگاه غیرانتفاعی سراسری ایران). مطالعات کمی در مدیریت، ۲۲، ۱۰۴-۱۳۹.
- ۶- رفیع زاده، هادی؛ برزگر، قدرت اله. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی هیات مدیره بر رابطه بین کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس بین المللی کسب و کار: فرصت ها و چالش ها، رشت، دانشگاه فنی و حرفه ای میرزا کوچک صومعه سرا.
- ۷- محسنی، عبدالرضا. (۱۳۹۷). ارتباطات سیاسی و هزینه سرمایه حقوق صاحبان سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۹(۳۴)، ۲۷۳-۲۹۱.
- ۸- محفوظی، غلامرضا. نوریخش لنگرودی، محمد. پورسیدیان، ناهید (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد مؤسسات مالی در ایران، نخستین کنفرانس بین المللی پارادایم های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی.
- 9- Ahmad Khan, F. (2012), Impact of Intellectual Capital on Financial Performance of Banks in Pakistan: Corporate Restructuring and Its Effect on Employee Morale and Performance, International Journal of Business.
- 10- Berger, A. N., Hasan, I., & Zhou, M. (2009). Bank ownership and efficiency in China: What will happen in the world's largest nation?. Journal of Banking & Finance, 33(1), 113-130.
- 11- Habib, A., Muhammedi, A.H., Jiang, H. (2017). Political Connections and Related Party Transactions: Evidence from Indonesia, The International Journal of Accounting, 52(1), 45-63.
- 12- Hung, C-HD, Jiang, Y, Liu, FH. (2017) Bank Political Connections and Performance in China. Journal of Financial Stability, 32. pp. 57-69. ISSN 1572-3089.
- 13- Khwaja, A. I., & Mian, A. (2005). Do lenders favor politically connected firms? Rent provision in an emerging financial market. The Quarterly Journal of Economics, 120(4), 1371-1411.
- 14- Lachheb, Achjen Slim, Chokri, (2017). " The Impact of Free Cash Flow and Agency Costs on Firm Performance " , International Journal of Management and Applied Science (IJMAS) , pp. 94-101, Volume-3, Issue-7 .
- 15- Li, H., Meng, L., Wang, Q., & Zhou, L. A. (2008). Political connections, financing and firm performance: Evidence from Chinese private firms. Journal of Development Economics, 87(2), 283-299.
- 16- Lin, Yongjia Rebecca & Fu, Xiaoqing Maggie, 2017. "Does institutional ownership influence firm performance? Evidence from China," International Review of Economics & Finance, Elsevier, vol. 49(C), pages 17-57.
- 17- Shan, L. Lin, W. (2011)" Understanding the impact of risks on performance in internal and outsourced information technology projects: The role of strategic importance.
- 18- Zhang, C. (2017). Political connections and corporate environmental responsibility: Adopting or escaping?. Energy Economics, 68, 539-547.

Investigating the Effect of Political Relationships on Financial Performance and Risk of Banking Facilities

shayda.mazandarani, parvizsaedi

Abstract

Having a political relationship can affect the behavior of companies in terms of financial performance. In this way So, the purpose of our paper is to study the relationship between political affiliations and bank economic performance that is accepted in Tehran Stock Exchange, over the period of 1391 to 1395 For examine economic performance is used two factors, return on assets (ROA) and default risk. We focused on 9 banks which are accepted in Tehran Stock Exchange, and we used multi variable regression model based on sign data technique to examine them. Our results offer that there is a negative and meaningful relationship between political connections And return on assets (ROA). And also the results show there is a positive and meaningful relationship between political connections and default risk.

key words: Political communication, financial performance, risk

